

Az óvodáskorban előforduló mozgásszervi elváltozások, betegségek és azok megelőzésével, kezelésével kapcsolatos ismeretek vizsgálata szegedi óvodapedagógusok körében

Cziberéné Nohel Gizella

**Szegedi Tudományegyetem Juhász Gyula Pedagógusképző Kar
Tanító- és Óvóképző Intézet, Szeged**

cziberin@jgypk.szte.hu

Tapasztalatunk szerint az utóbbi évtizedekben igencsak megnövekedett a mozgásszervi elváltozással, betegségekkel küzdő felnőttek és gyerekek száma. Az ülő foglalkozások és egyéb civilizációs ártalmak hatására az izomzat gyengén fejlődik, a passzív mozgatórendszerre (csontok, szalagok) sokkal nagyobb teher hárul, így sérülékenyebbé is válik, a szív-, keringési-, és légzőrendszer fejlettsége sem éri el a megfelelő szintet.

Már az óvodás korban végzett szűrővizsgálatok is igen magas számban állapítanak meg mozgásszervi problémákat. Megjelenik a hanyagtartás, tartásgyengeség, a lúdtalp, és ugyancsak növekvő tendenciát mutat a belgyógyászati (pl. magas vérnyomás, asztma) és egyéb betegségek megjelenése.

Véleményem szerint óvodapedagógusaink, tanítóink, –akik a problémákkal egyre többször szembesülnek,– tanulmányaik során nem szereztek megfelelő ismereteket az elváltozások, betegségek felismerése, megelőzése terén. *Feltételeztem*, hogy

- a szegedi óvodapedagógusok igen nagy része tanulmányai alatt nem tanult könnyített vagy/ és gyógytestnevelést.
- a szűrővizsgálatok nincsenek vagy nem megfelelőek;
- nagyon sokféle elváltozással találkoztak a pedagógusok az utóbbi időben, melyek száma emelkedett;
- rendszeresen végeztetnek mozgásfejlesztő feladatokat az óvodapedagógusok a legjellemzőbb elváltozások megelőzésére;
- nehézségekkel küzdenek az elváltozások felismerésével, megelőzésével, esetleges kezelésével kapcsolatosan;
- a vizsgált pedagógusok találnak megfelelő szakirodalmat, mely segítségükre lehet;
- igényként merül fel a továbbképzés lehetősége.

A vizsgálat bemutatása

A fenti téma vizsgálatára kérdőíves felmérést végeztem a szegedi óvodapedagógusok körében, 2015 augusztusában. A kérdőívet én állítottam össze, melyben nyitott és zárt kérdések szerepeltek. A kérdőívet kipróbáltam, kisebb változtatásokat végeztem rajta, majd véglegesítettem. Az óvodapedagógusokhoz az önkormányzat adatbázisát használva, e-mailben jutattam el a kérdéseket. Menetközben emlékeztetőkkal próbáltam motiválni a pedagógusokat.

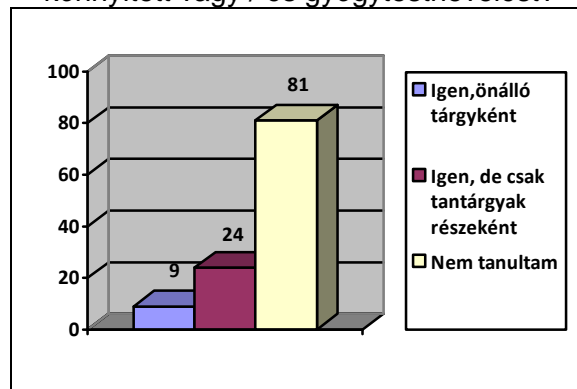
Az eredmények bemutatása

A kérdőíveket 114 fő töltötte ki, akik diplomájukat 1971 és 2012 között szerezték (81 fő 2000 előtt). A diplomájukat az alábbi intézményekben szerezték. (A könnyebb érthetőség kedvéért a települések nevét használtam, az intézmények helyett.)

1. táblázat. A diplomaszerzés helye

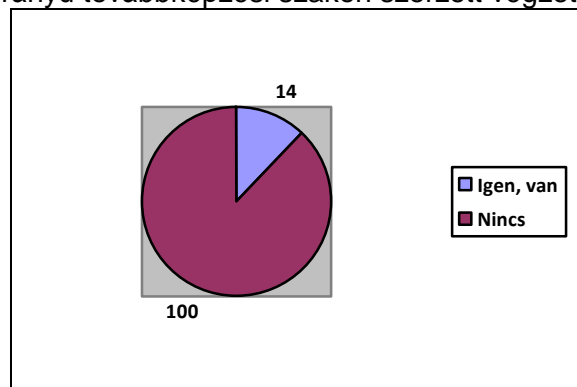
Szarvas	Kecskemét	Baja	Szeged	Kaposvár	Budapest	Szabadka	Sáropatak	Zsámbék	Hajdúböszörmény
79	19	3	4	1	2	2	2	1	1

1. ábra. Tanulmányai során, az alapképzésben tanult-e könnyített vagy / és gyógytestnevelést?

A megkérdezettek közel háromnegyede (71,1 %) nem tanult könnyített vagy/és gyógytestnevelést. Nagyon kevés azon pedagógusok száma, akik önálló tárgyként jutottak megfelelő ismeretekhez (7,9%). Egyetemünkön 2006 óta képzünk óvodapedagógusokat, és nálunk szerepel kurzusként a nevezett terület.

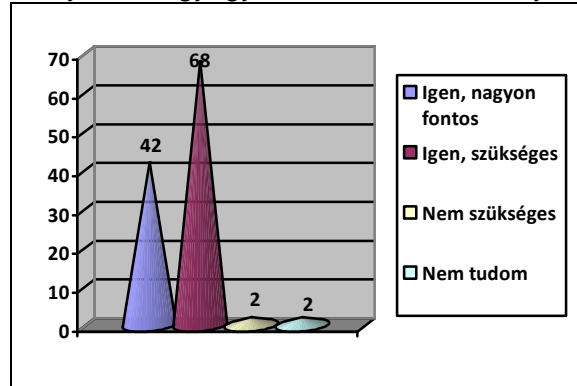
2. ábra. Van-e gyógytestneveléssel kapcsolatos szakirányú továbbképzési szakon szerzett végzettsége?

Az utóbbi években igen sok főiskola, egyetem szervez gyógytestneveléssel kapcsolatos szakirányú továbbképzést, így nagyon kevésnek találtam azok számát (12,3%), akik részt vettek ilyen jellegű képzésen. Itt talán meg kell említenem a mi intézményünk felelősségét is, mert nálunk egyelőre nincs akkreditált

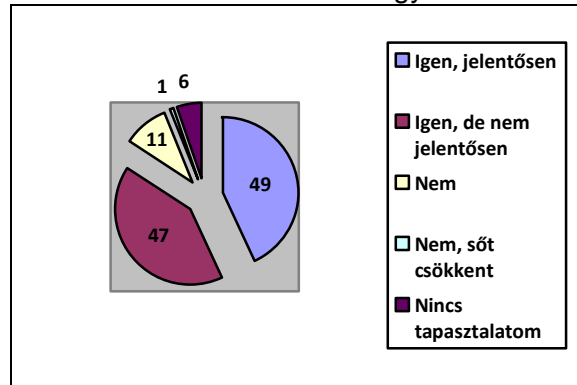
gyógytestnevelés képzésünk. Remélem e vizsgálat eredményét felhasználva, rövidesen beindítjuk azt.

3. ábra. Véleménye szerint az óvodapedagógusoknak szüksége van a könnyített és gyógytestnevelés tanulmányokra?

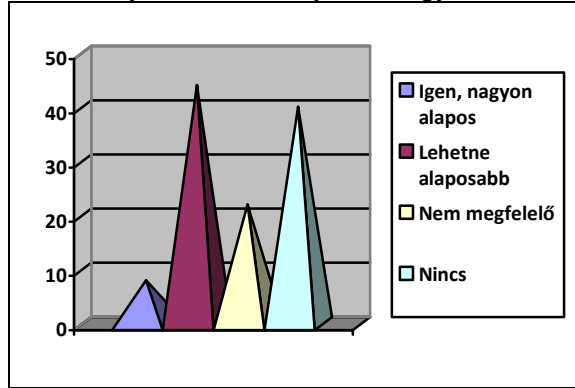
A megkérdezettek csak 1,8%-a (2 fő) érezte úgy, hogy nincs szüksége megfelelő tanulmányokra könnyített és gyógytestnevelés terén, míg 110 fő (96,4%) legalább szükségesnek tartja azt, nem beszélve a 42 olyan pedagógusról, aki szerint nagyon fontos.

4. ábra. Véleménye szerint az utóbbi időben megszaporodtak a testi deformitások az óvodáskorú gyermekek körében?

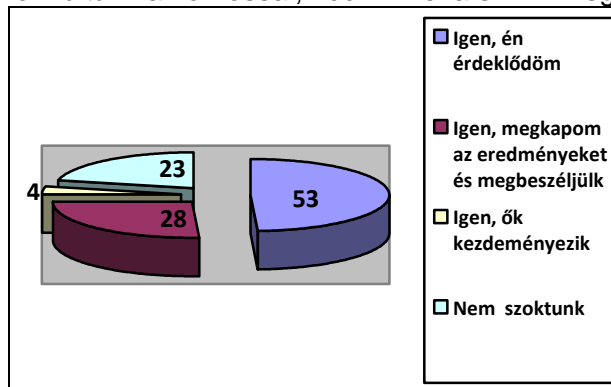
Igazolódni látszik az a vélemény, mely szerint megszaporodtak a testi deformitások előfordulása az óvodáskorú gyermekek körében. 49 szegedi óvodapedagógus tapasztalata szerint jelentősen megnövekedett ezen gyermekek száma, de további 47 fő érzi úgy, hogy ha nem is jelentősen, de növekedett a számuk. Egy pedagógus érezte olyan szerencsés helyzetben magát, hogy az ő óvodásai körében még csökkentek is az elváltozások. Bízunk benne, hogy preventív tevékenységünk következtében ez az arány jelentősen növekedni fog az elkövetkező években.

5. ábra. Megfelelőnek tartja-e Ön óvodájában a gyermekek szűrővizsgálatát?

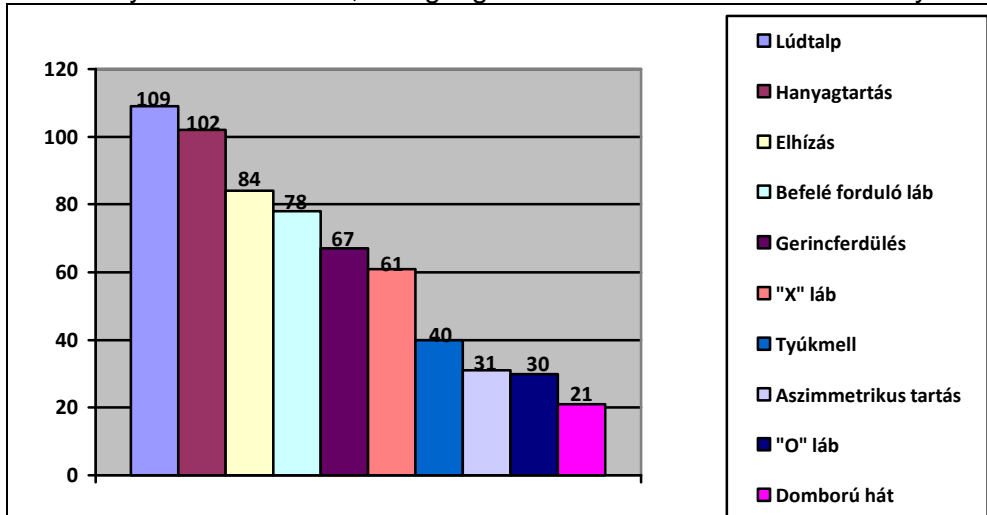
Néhány éve törvénymódosítás miatt megszűnt az óvodákban a csoportos védőnői és orvosi szűrővizsgálat. A gyermekek törzslapján továbbra is dokumentálni kell a különböző vizsgálatok, szűrővizsgálatok eredményét, melyet az óvodát ellátó védőnőnek kell vezetni. A szűrővizsgálatok eredményei megkérhetők a szülőktől, a területileg illetékes védőnőtől, vagy a házi gyermekorvostól. Így az óvodapedagógusok csak közvetve ismerik a szűrővizsgálatok eredményét. Ezek után nem volt meglepő számomra, hogy 35,1% (40 fő) azt a választ adta, hogy nincsen az óvodában szűrővizsgálat. 44 fő szerint lehetne alaposabb, míg 22 pedagógus szerint nem megfelelő. Véleményem szerint az óvodapedagógusoknak feltétlenül ismerniük kellene a szűrővizsgálatok eredményét.

6. ábra. Szokott-e konzultálni az orvossal, védőnővel a szűrővizsgálat eredményeiről?

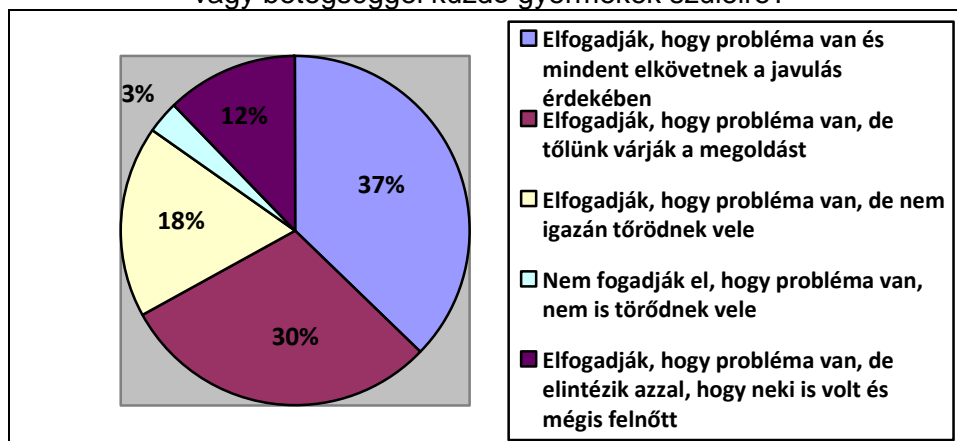
Az előbbi gondolat alátámasztására tettem fel a fenti kérdést. A válaszokból kitűnik, hogy a megkérdezettek közel fele (49,1%) érdeklődik az eredményekről, de nem elhanyagolható azok száma sem, akik a megkapott eredményeket beszélnek meg az érdekeltekkel. Érdekes, hogy a védőnők és az orvosok nagyon kevés esetben (3,7%) kezdeményezik a konzultációt, pedig az egyik legnagyobb segítségük az óvodapedagógus lehet. Szomorúan vettem tudomásul, hogy 21,3%-a válaszadóknak egyáltalán nem konzultál a szűrővizsgálat végzőivel.

7. ábra. Mely elváltozásokkal, betegségekkel találkozott az utóbbi néhány évben?

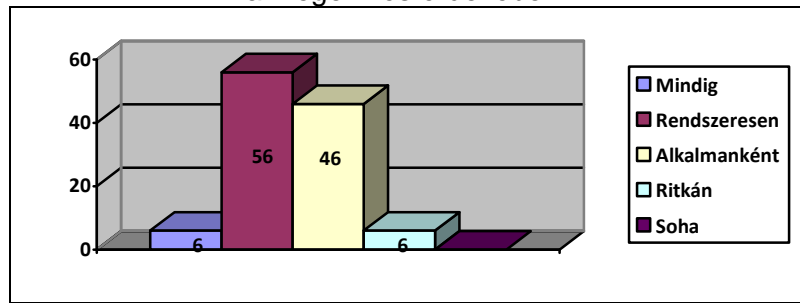
A megkérdezett óvodapedagógusok nagyon sokféle elváltozással, betegséggel találkoztak az elmúlt években. Szinte valamennyien jelölték a lúdtalpat, melyet napjainkban népbetegségnek tekinthetünk. Elgondolkodtató a hanyagtartás magas száma, hiszen e korai tartáshiba későbbiekben komoly elváltozásokhoz vezethet. A kisgyermekkorai elhízás már komoly intézkedésekre készítette a szakembereket, sajnos a vizsgált óvodapedagógusok sem látták jobbnak a helyzetet. A további gerinc, illetve láb deformitások száma is azt bizonyítja, hogy már az óvodapedagógusoknak is igen nagy a felelősségük azok megelőzésében, a problémák felismerésében, kezelésében.

8. ábra. Tapasztalata szerint mennyire igazak az alábbi megállapítások az elváltozással, vagy betegséggel küzdő gyermekek szüleine?

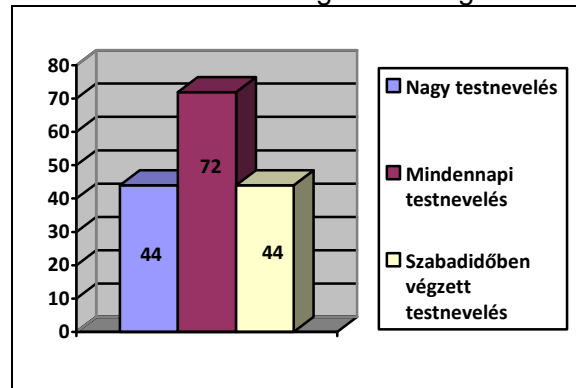
Amennyiben egy gyermeknél valamilyen elváltozás jelentkezik, nagyon fontos, hogy az orvosok, védőnők, szülők, óvodapedagógusok összehangoltan fejlesszék a gyermeket, kezeljék a problémát. A megkérdezett pedagógusok 37%-a tapasztalja munkája során, hogy a szülők mindent elkövetnek a javulás érdekében. Ugyanakkor 30%-uk érzi úgy, hogy a szülők tőlük várják a megoldást a felmerülő problémára. Sajnos az óvodapedagógusok egy része (18%) azt tapasztalja, hogy a szülők annak ellenére, hogy tudnak az elváltozásról, betegségről, nem igazán törődnek vele, sőt egy részük elintézi azzal, hogy neki is volt hasonló baja, mégis felnőtt.

9. ábra. Végeztet-e speciális mozgásfejlesztő feladatokat az óvodásaival a megelőzés érdekében?

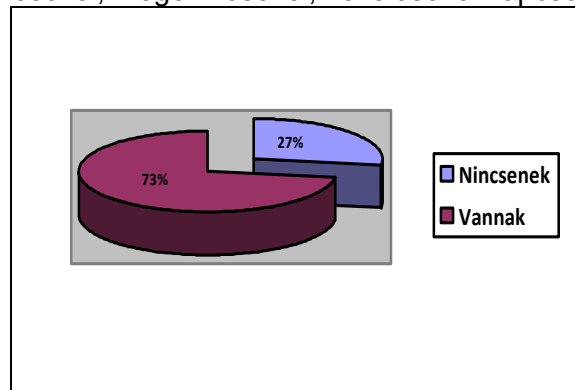
A prevenció át kell, hogy hassa az egész óvodai életet, így a mozgásos tevékenységeket is. Az erre vonatkozó kérdés válaszaiból kiderült, hogy 56 pedagógus rendszeresen, míg 46 pedig alkalmanként végeztet a megelőzés érdekében speciális mozgásfejlesztő feladatokat. A magam részéről azt javasolnám, hogy mindennap szerepeljenek preventív gyakorlatok a napi programban.

10. ábra. Mely szervezeti keretekben szokta leginkább végeztetni a megelőző feladatokat?

Mint módszertanos is azt oktatom a hallgatóknak, hogy a megelőzés fontos része kell, hogy legyen a mindennapi testnevelésnek. A már kialakult elváltozások differenciált kezelésére a szabadidőben végzett testnevelés keretében kell lehetőséget találnunk. Természetesen a nagy testnevelés is kiváló lehetőségeket rejt magában, de ott sok egyéb képzési feladatot kell megoldani. A vizsgált kollégák is hasonlóan látják a kérdést, hiszen 72 fő a mindennapi testnevelés, 44-44 fő a nagy testnevelés keretében, illetve a szabadidőben végeztet megelőző feladatokat (természetesen több lehetőséget is megjelölhettek).

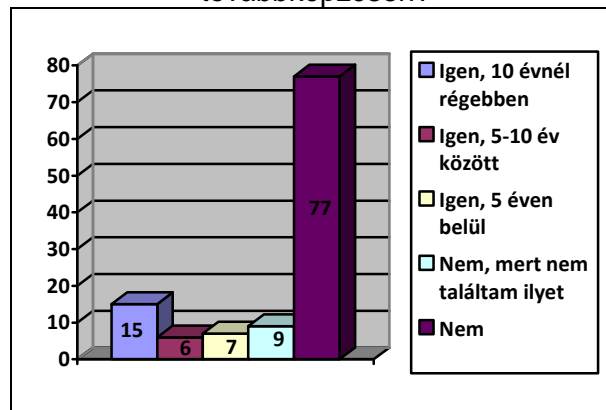
11. ábra. Vannak-e nehézségei a testi deformitások, belgyógyászati és egyéb betegségek felismerésével, megelőzésével, kezelésével kapcsolatosan?

Beigazolódott, hogy az óvodapedagógusoknak vannak nehézségei a különböző testi deformitások, belgyógyászati és egyéb betegségek felismerésével, megelőzésével, kezelésével kapcsolatosan. Ennek ellenére igen magasnak találtam azok számát (78 fő), akik nehézségekkel küzdenek. Megkérdeztem a pedagógusokat arról, hogy melyek ezek a nehézségek. Az idézett válaszok magukért beszélnek:

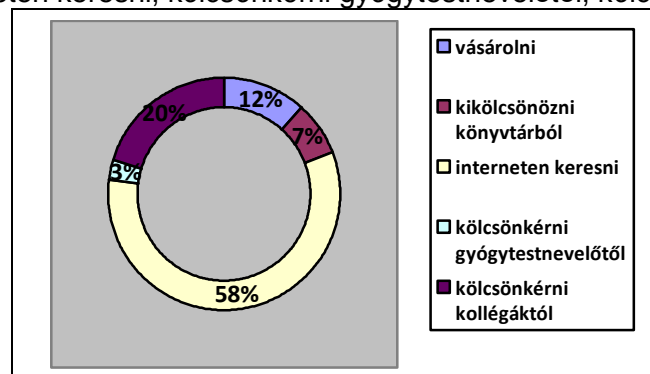
- „Nem ismerem fel a betegséget”;
- „prevenációs gyakorlatok tárházának hiánya”;
- „nem vagyok biztos magamban”;
- „lehet, hogy nem is ismertem fel a problémát”;
- „nem vagyok tájékozott minden elváltozás tekintetében”;
- „tartok attól, hogy végzettség hiányában nem a megfelelő gyakorlatokat végeztetem”.

12. ábra. Vett-e már részt könnyített vagy gyógytestneveléssel kapcsolatos továbbképzésen?

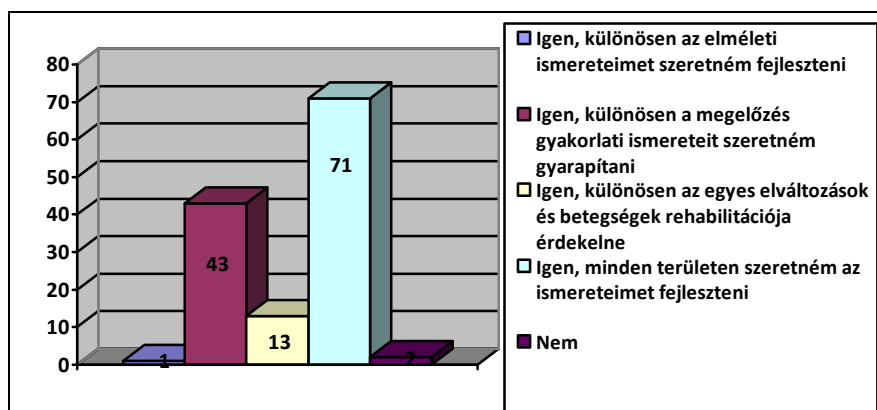
Az előbbi kérdésre kapott válaszokból szinte sejteni lehetett, hogy igen kevesen vettek részt könnyített vagy gyógytestneveléssel kapcsolatos továbbképzésen. 77 – en nem képezték magukat ezen a területen, ezen kívül 9-en azért nem, mert nem találtak ilyen képzést. Sajnos ez a megkérdezettek háromnegyedét jelenti.

13. ábra. Szokott-e gyógytestneveléssel kapcsolatos szakirodalmat: vásárolni, kikölcsönözni könyvtárból, interneten keresni, kölcsönkérni gyógytestnevelőtől, kölcsönkérni kollégáktól?

Az önképzésnek is nagyon fontos szerepe van életünkben. A vizsgált óvodapedagógusok 58%-a az internet segítségével fejleszti tudását a gyógytestneveléssel kapcsolatosan. Ennek nagy előnye, hogy könnyű hozzáférni, igen friss információkhoz juthatunk a jó gyakorlatok terén. Remélhetőleg egyik kolléga sem felejtí el, hogy a neten sok anyag ellenőrizetlenül kering, esetleg hibás, vitatható. A válaszok szerint a kollégáktól kölcsönkért (20%), a vásárolt (12%) és a könyvtárból kölcsönzött könyvek (7%) jelentik a szakirodalmi forrásokat.

14. ábra. Igényelné-e olyan továbbképzések szervezését, melyek megkönnyítenék az Ön mindennapi munkáját!

A felsőoktatási intézmények egyik fontos feladata, hogy különböző továbbképzésekkel segítsék a több éve végzettek fejlődését. Ezért is tartottam fontosnak az ezzel kapcsolatos igények felmérését. A kapott válaszok felülmúlták várakozásomat, hiszen két fő kivételével valamennyi pedagógus igényelni a továbbképzéseket a vizsgált témában. Vannak, akik a megelőzéssel kapcsolatos gyakorlati (33,1%), mások (10,0%) a rehabilitációval kapcsolatos ismereteiket szeretnék gyarapítani. Legtöbbsen (54,6%) valamennyi területen szeretnék tovább képezni magukat.

Összefoglalás

Az óvodáskorban előforduló mozgásszervi elváltozások, betegségek és azok megelőzésével, kezelésével kapcsolatos ismereteket vizsgáltam szegedi óvodapedagógusok körében, kérdőív segítségével, 2015 augusztusában.

Azon feltételezésem, miszerint a szegedi óvodapedagógusok igen nagy része tanulmányai alatt nem tanult könnyített vagy/ és gyógytestnevelést, sajnos beigazolódott. Véleményem szerint valamennyi képzőintézménynek felül kellene vizsgálnia hálótervét, és be kellene iktatni ezen ismeretek oktatását.

A törvényi változás ellenére, ha nem is sok óvodában, de vannak szűrővizsgálatok, melyek színvonala megfelelő. A feltételezésem, miszerint szűrővizsgálatok nincsenek, vagy nem megfelelőek a legtöbb óvodában igaznak bizonyult.

A vizsgált óvodapedagógusok válaszai alátámasztották azt a hipotézisemet, miszerint nagyon sok féle elváltozással találkoztak az utóbbi időben, sőt számuk is nőtt.

Örömmel szolgált, hogy az óvónénik, óvóbácsik rendszeresen végeztenek mozgásfejlesztő feladatokat a legjellemzőbb elváltozások megelőzésére. Teszik ezt annak ellenére is, hogy igen sokan nehézségekkel küzdenek az elváltozások felismerésével, megelőzésével, esetleges kezelésével kapcsolatosan.

Az is beigazolódott, hogy a vizsgált pedagógusok találnak interneten, könyvesboltban, könyvtárban, kollégáknál megfelelő szakirodalmat, mely segítségükre lehet. Feltételezésem, miszerint igényként merül fel a továbbképzés lehetősége meggyőző többséggel igazolódott be. Örömmel szolgált, hogy e fenti helyzetelemzés és a kapcsolódó javaslatok hatására karunkon elkészült egy könnyített és gyógytestneveléssel kapcsolatos e-tananyag, illetve kidolgozásra került egy továbbképzési anyag, mely akkreditáció alatt áll.